

Svatopluk Vrbka

Mikulovská hudební scéna od padesátých let do současnosti

Marie Nezmeškalová i Alois Gruber, jimž byla věnována pozornost ve sborníku RegioM 2014, se věnovali zejména vážné hudbě, nebo alespoň velkému populáru. Hudební činnost však byla jejich živobytím, a proto se nevyhýbali ani užitkovým žánrům, zejména hudbě taneční. Po jejich odchodu přišel do Mikulova další významný hudebník, jehož zaměření bylo poněkud jiné – Josef Košulič (1927–1974), rodák z Hovorán, absolvent brněnské konzervatoře, který byl od roku 1954 ředitelem hudební školy v Mikulově.

Josef Košulič založil první mikulovský národopisný soubor, vytvořil dětskou cimbálku a jím vedená lidová škola umění se stala jedním z předních ústavů svého druhu na jižní Moravě. Později založil i komorní orchestr, který pod jeho taktovkou byl tím nejlepším, co Mikulov v šedesátých letech hudby milovníkému publiku nabízel.

Po odchodu Aloise Grubera z Mikulova v roce 1953 jím započaté hudební dění zde neustalo. Zřizovatelem jeho tanečního orchestru *Jazz Mikulov* se stal Okresní

dům osvěty (ODO) a soubor se přejmenoval na *Orchestr ODO*. Kapelníkem se stal Antonín Kobyłka. Časem došlo i k výměně některých hráčů – na pozoun hrál Stanislav Diviš, na klavír Karel Kulfánek starší, Jindřich Procházka hrál na harmoniku i na bicí nástroje. Před odchodem na vojnu hrával v orchestru na kytaru Eduard Očenášek.

Soubor dosáhl velké popularity, hudebním stylem navazoval na předválečné big bandy. Jeho první trumpetista Drahomír Zimák uvádí, že *soubor měl 55 až 60 celovečerních vystoupení ročně, což se málokterému orchestru podaří. Hrál na všech plesech (až deset ročně) a pravidelně hrával každou sobotu v zámeckém sále. Sál byl vždy zaplněn do posledního místa a často museli někteří hosté po celou dobu zábavy stát. Orchestr se snažil vyhovět všem věkovým vrstvám, proto jsme zkoušeli každou středu a nacvičovali*

Josef Košulič je jedním z mála mikulovských občanů, kterým se dostalo uznání v době předlistopadové i pozdější. Text pamětní desky, jejímž autorem je V. A. Kovanič, původně obsahoval i slova ... *o rozvoj socialistického hudebního školství...*; deska byla však počátkem devadesátých let tehdejším ředitelem ZUŠ Karolem Porubským upravena do současné podoby a v roce 2004 přenesena z interiéru školy na venkovní fasádu. (foto Svatoopluk Vrbka)

poslední „hity“. Orchester hrával pravidelně i na populárních čajích o páté, které se v letním období konaly na zámecké terase.

V roce 1957 doplnil orchestr syn Aloise Grubera Karel, hráč na bicí nástroje. Stal se i prvním poválečným mikulovským zpěvákem taneční hudby a zpíval dokonce rock and roll. Vytvořil také duo s Evou Ohnesorgovou a zpívali společně písně soudobých československých interpretů populární hudby.

Marie Ohnesorgová, matka zpěvačky Evy, přivážela z Vídně notový materiál i s texty písní v němčině a angličtině. Zpívat písně se západojazyčnými texty ovšem nepřicházelo v té době v úvahu, a proto paní Marie německé texty překládala a pro anglické vymýšlela vlastní slova. Bohužel se nic z toho nezachovalo.

V roce 1959 přešel Karel Gruber z *Orchestrů ODO* k tanečnímu orchestru *Styl* do Břeclavi a v sólo zpěvu ho v mikulovském souboru vystřídal Jiří Odehnal. Zpěvačku Evu Ohnesorgovou nahradila Františka Divoká.

Je třeba připomenout, že do roku 1957 působila v Mikulově posádková dechová hudba. Tito profesionální hudebníci vytvářeli ve volném čase i malá seskupení a hrávali na tanečních zábavách v Mikulově i v okolí. Publikum si postupně začínalo zvykat také na jiný hudební zvuk, než který nabízel big band předválečného stylu v podání *Orchestrů ODO*.

Na zlomu padesátých a šedesátých let oživila mikulovskou hudební scénu vojenská hudební skupina *Klub 60* (název dle informace Josefa Říčky), která výrazně ovlivnila hudební život v Mikulově. Působil v ní také hudebník Jan Frank.

Jan Frank (narozen 1939, zemřel předčasně ve věku 42 let v roce 1981) pocházel z Domašova u Brna, základní hudební vzdělání získal v Ostrovačicích. V roce 1953 nastoupil na Hudební školu Jaroslava Kvapila v Brně, kde studoval řízení sboru. Po absolutoriu působil v Pacově, ale vojenskou základní službu konal v Mikulově. Zde se také oženil a stal se učitelem na Lidové škole umění. Vytvářel aranže pro *Orchestr ODO* a v roce 1961 se ujal

Eva Ohnesorgová a Karel Gruber, první zpěváci *Orchestrů Okresního domu osvěty* (foto archiv Karla Grubera)

Františka Divoká a Jiří Odehnal, zpěváci *Orchestrů Okresního domu osvěty* (foto archiv Karla Grubera)

Ve vojenském dixielandu hráli i klarinetista Jarmil Páviš z Klentnice, pozounista Václav Smola a trumpetista Karol Porubský z Mikulova. (foto archiv Karola Porubského)

Jan Frank (foto archiv Libora Franka)

i jeho vedení. Doplnil soubor svými dvěma přáteli – Vítězslavem Vyhodou (housle a bicí nástroje) a Františkem Kameníkem (kontrabas). Sám hrál na klavír.

Činnost *Orchestru ODO* skončila v roce 1962. Podílela se na tom jistě i skutečnost, že malé hudební skupiny byly mobilnější a především pro pořadatele lacinější. S použitím mikrofonů a zesilovačů mohla i malá skupina hrát ve velkém sále.

Pohled na část orchestru *Metronom*. Zleva Vítězslav Vyhoda, Jiří Odehnal, Oldřich Husák a Stanislav Týmal. (foto archiv Libora Franka)

Od poněkud zastaralého hudebního stylu *Orchestra ODO* se Jan Frank odklonil v novém orchestru s názvem *Metronom*, který založil v roce 1963. Zde opět hrál na klávesové nástroje, na housle a bicí hrál Vítězslav Vyhoda, na kontrabas František Kameník, na alt saxofon Werner Koranda (Mikulov). Dalšími členy byli bratři Stanislav (trubka) a Václav (pozoun) Týmalové a Oldřich Husák (tenor saxofon) – všichni z Dolních Dunajovic. Zpívali Jiří Odehnal a Františka Divoká. Tento orchestr ukončil činnost v roce 1965. Jan Frank, Vítězslav Vyhoda a František Kameník pokračovali v malém obsazení jako *Metronom trio*, v němž František Kameník i zpíval. Ten však v roce 1971 odešel a do tria nastoupil s baskytarou Eduard Očenášek, zpěvákem se stal Jiří Odehnal. *Metronom trio* hrálo třikrát týdně k tanci a poslechu v zámecké vinárně až do roku 1973. Za zmínku jistě stojí, že pro tuto „mimoškolní“ hudební činnost museli v té době učitelé mít souhlas vedení školy. A ještě jedna poznámka k dokreslení doby – řada kapel, o nichž článek pojednává, měla to štěstí, že působila v době dočasného uvolnění politického režimu; v době utužení totalitní moci byla jinak pro soubory mnohdy důležitá vazba aspoň některého z členů – ať rodinná, či pracovní – na představitele města nebo místní kultury.

Metronom trio s vypůjčenou bicí soupravou. Zleva Eduard Očenášek, Jiří Odehnal, Vítězslav Vyhoda a Jan Frank. (foto archiv Eduarda Očenáška)

V roce 1967 přišel do Mikulova Igor Czajkowski (1941–2008). Vystudoval na brněnské konzervatoři hru na violoncello a pokračoval studiem hudebních věd na Filozofické fakultě tehdejší Univerzity Jana Evangelisty Purkyně (UJEP) a postgraduálně na Janáčkově akademii múzických umění (JAMU). Přestože klavír byl pro něj pouze obligátním nástrojem, uplatnil se v Mikulově zejména jako hráč na klávesové nástroje. Zpočátku hrával sólově ve vinném sklepě *U konšelů*. Populární se tehdy v jeho podání stala píseň *Běž domů, Ivane* (píseň složil po okupaci naší republiky v srpnu 1968 Jaromír Vomáčka a zazpíval Milan Chladil).

V roce 1970 sestavil Igor Czajkowski taneční orchestr, který pojmenoval *COMBO* a později přejmenoval na *Klub 76*. Jeho spoluhráči postupně byli Eduard Očenášek (baskytara), Karol Porubský (trubka), Josef Říčka (kytara), Josef „Tom“ Chaloupka (klarinet a zpěv), Rudolf Drexler (bicí nástroje) a Jiří Odehnal (zpěv). V pozdějších letech se v orchestru vystřídali baskytarista Aleš Sobotka, kytarista a zpěvák Ladislav Baldrian a zpěvák a pozounista

První hudební skupina Igora Czajkowského. Stojící zleva Igor Czajkowski, Karol Porubský, Peter Novomestský, sedící Jiří Odehnal a Josef Říčka, nahoře Karel Gruber. (foto archiv Karla Grubera)

Klub 76 v Karlových Varech. Zleva Eduard Očenášek, Aleš Sobotka, Josef Chaloupka, Igor Czajkowski a Jan Blažek. (foto archiv Eduarda Očenáška)

Václav Tolar. Na bicí nástroje se postupně vystřídali Karel Gruber, Milan Sedláček, Jan Blažek (Břeclav) a Milan Esterka. Ve velkém složení hrávali v zámeckém sále populární taneční hudbu na zábavách, plesech a při různých společenských akcích.

Od roku 1985 byla pokračovatelem *Klubu 76* skupina *M-kvintet*, hrající ve složení Igor Czajkowski (klávesové nástroje), Josef Chaloupka (klarinet), kterého v roce 1997 vystřídal Igor Czajkowski ml. (tenorsaxofon), dále Eduard Očenášek (baskytara), Milan Esterka (bicí) a Jiří Odehnal (zpěv). Skupina se zaměřila na interpretaci evergreenů. Od roku 1992 hráli k tanci a poslechu v zámecké vinárně. V září 2007 utrpěl Igor Czajkowski těžký úraz, na jehož následky 18. února 2008 zemřel. Do posledních dnů života těšil spolupacienty v brněnské nemocnici U milosrdných bratří hrou populárních melodií na klávesový nástroj.

Smrtí Igora Czajkowského skončila (doufejme, že jen prozatím) desítky let trvající tradice mikulovských instrumentálních souborů, které nabízely živou hudbu k poslechu i k tanci. Kromě uvedených hudebních souborů v šedesátých a sedmdesátých letech 20. století v Mikulově existovaly i kapely, které se pokoušely hrát pop rockovou hudbu z tehdejší anglo-americké tvorby. Se sisyfovským úsilím se o to v letech 1962 až 1974 snažil Karel Gruber, který kolem sebe sdružoval místní muzikanty postupně v několika kapelách. Zajímavý je jeho pohled na tehdejší možnosti a podmínky, v nichž tyto kapely mohly působit, a popis některých událostí dokreslující jak obraz doby, tak situaci mikulovské hudební scény.

Novový materiál ani zvukové nosiče tehdy nebyly dostupné, tuto hudbu bylo možno získat téměř jen odposlechem z rádia Luxemburg. Gruberovy kapely hrály bez not a sám Gruber učil jednotlivé hudebníky instrumentálním partům i zpěvu, což bylo velmi neproduktivní. Sám zpíval po celé roky sólový part. Josef Říčka vzpomíná, že každá změna v obsazení znamenala počátek nového nacvičování a sehrávání kapely. Hudebníci se chtěli představit veřejnosti, většinu času však trávili na náročných a málo efektivních zkouškách. Zásadní překážkou byl navíc fakt, že pracovníci kulturních zařízení velmi striktně zakazovali hraní hudby anglických či amerických autorů.

Skupina Antonína Kobylyky. Zleva Josef Říčka (kytara), Karel Gruber (bicí), Jindřich Procházka (akordeon), Antonín Kobylyka (tenor saxofon) a František Gregorovič (alt saxofon). (foto archiv Josefa Říčky)

První Gruberova skupina se časem stabilizovala ve složení Oldřich Barták (kytara), Štefan Růžička (kytara), Karel Gruber (bicí, zpěv) a Eduard Očenášek (baskytara a zpěv). Hrát bez povolení a zdarma na veřejnosti se jí však podařilo jen několikrát. Karel Gruber k tomu uvádí: *Jednou jsme byli pozváni místní organizací svazu mládeže, abychom na jejich plese hráli společně s tanečním Orchestrem ODO. Výsledek vystoupení však byl tristní. Hráli a zpívali jsme skladby od skupiny The Beatles odposlouchané z jejich první LP gramodesky ilegálně převezené ze Spolkové republiky Německo. U mládeže jsme sklídili nadšené ovace. Okamžitě však zasáhli pořadatelé a povypínali nám mikrofony a zesilovače. Na tento zásah reagovali účastníci plesu rozestavením židlí od stolů po celé šíři sálu a při prvních tónech Orchestru ODO jej uvítali pískotem.* Skupině pak bylo okamžitě zakázáno pokračovat v produkci. Tehdejší ředitel Domu osvěty Bohuslav Pavlíček se podle Karla Grubera vyjádřil, že ... *dokud on bude v Mikulově vykonávat svou funkci, tak si Gruber s tou svojí bandou už tady nezahraje.*

K dočasnému uvolnění poměrů došlo v roce 1968. V Národním domě hrávala v sobotu hudební skupina Antonína Kobylky a při nedělních odpoledních čajích mohla samostatně vystupovat a dokonce i anglicky zpívat skupina Karla Grubera, kterou kapelník Kobylka zaštitil. Po okupaci v srpnu 1968 se však politická situace opět přitvrdila, což se odrazilo zákonitě i v kultuře. Na jednu produkci skupiny Karla Grubera se dostavila komise pracovníků Domu osvěty v Břeclavi za účelem prověření činnosti a repertoáru. Výsledkem byl zákaz skladeb anglických a amerických autorů a interpretů. Byla jim doporučena tvorba první sovětské profesionální rockové skupiny *Pojuščije gitary* (Zpívající kytary) a povoleno hrát jen dohromady s tanečním orchestrem Antonína Kobylky jako jeho rytmická skupina.

V první Gruberově sestavě účinkovali hudebníci Karel Gruber (zpěv, bicí nástroje), Eduard Očenášek (baskytara, kytara, zpěv), Josef Říčka a Jan Koranda (kytary). Hráli skladby skupin *The Beatles*, *The Shadows* a *The Wentures*. Druhá sestava hrála v obsazení Karel Gruber (bicí nástroje), Milan Polák a Jaroslav Medek (kytary) a Oldřich Nosek (baskytara). Hráli převážně skladby skupiny *Olympic*. Ve třetí sestavě převažovali hráči z Dolních Dunajovic – Karel Gruber (bicí nástroje, zpěv), Jan Gregorovič (klávesy, zpěv), Jaroslav Kroupa (kytara, zpěv) a Alois Vrána ml. (baskytara, zpěv).

V roce 1972 založil Karel Gruber úplně novou hudební skupinu zaměřenou na hard rockovou hudbu sedmdesátých let (*Creedence Clearwater Revival*, *Deep Purple* aj.). Hráli v sestavě Karel Gruber (bicí nástroje), Vladimír Čerstvý (sólo kytara), Jiří Šída a později Ladislav Vodička (baskytara). U doprovodné kytary se postupně vystřídali Ladislav Rosík, Antonín Pavlus a Dušan Růžička. Téhož roku se zúčastnili řádných přehrávek, jimiž úspěšně prošli díky českým textům – obzvláště jednomu, který pojednával o válce ve Vietnamu. Podařilo se jim získat i zřizovatele, kterým se stal Okresní výbor socialistického svazu mládeže (OV SSM) v Břeclavi. Když se pak stal ředitelem Domu kultury v Mikulově Jan Bláha, sepsal s nimi smlouvu o účinkování na sobotních zábavách a nedělních odpoledních čajích v zámeckém sále. Dal jim také k dispozici jevištní prostor sálu pro společné zkoušky. Taková smlouva však byla pro muzikanty tvrdou řeholí. Karel Gruber o tom říká: *Účast návštěvníků byla stále větší, fanoušků přibývalo a ti se postarali o další popularitu. Takže se sjížděli fandové rockové hudby nejen z okolí, ale i z dalších měst – z Břeclavi, od Znojma a dokonce i z Brna. Bohužel pýcha předchází pád. Jeden z hudebníků se domníval, že už není potřeba dále zkoušet a nacvičovat další skladby, což znamenalo ztrátu návštěvníků. To u ostatních hudebníků způsobilo rozmrzelost a následovalo ukončení činnosti (1974).* Karlu Gruberovi se už nikdy nepodařilo získat dostatečně fundované hudebníky pro tento žánr.

V současné době existuje v Mikulově řada kapel, které však většinou hrají vlastní skladby a ve svém repertoáru obvykle žádná díla českých či světových autorů nemají. Dechová hudba Mikulovanka, kterou od základu vybudoval Karol Porubský, vystupuje pouze příležitostně. Na pravidelnou vinárenskou živou hudbu si tedy budeme muset počkat.

Koncem roku 2011 se v Mikulově představilo *Komorní akademické sdružení Band* (KAZ Band) ve složení Martin Mysliveček (kytara), Miloš Janulík (kytara), Aleš Sobotka (baskytara), Karel Frantel (saxofon a perkuse) a Milan Esterka (bicí). V roce 2012 vznikl nový soubor *Jazz Petit Mikulov* ve složení Ondřej Kellner (klávesové nástroje), Karel Frantel (tenorsaxofon), Aleš Sobotka (baskytara) a Milan Esterka (bicí nástroje). Soubor se věnuje jazzové hudbě převážně ve funkových úpravách. Také tento soubor však vystupuje jen příležitostně.

V Mikulově působilo a působí několik folklórních kapel, které navazují na jednu z činností Josefa Košuliče. Ty si ovšem zaslouží samostatné pojednání.

Literatura a prameny:

CZAJKOWSKI, Igor: Třicet let na jevišti, Hlas Pálavy, roč. 2001, č. 8 (27. 2. 2001), s. 4. Ozvěny z podzámčí. Základní umělecká škola Mikulov, Mikulov 2004.

VRBKA, Svatopluk: Povídání o Mikulově, aneb o čem městské kroniky hovoří a o čem mlčí, Mikulov 2014 (2., doplněné vydání).

ZIMÁK, Drahomír: Muzikantovy vzpomínky, Hlas Pálavy, roč. 2001, č. 23 (12. 6. 2001), s. 3.

Archivy a vzpomínky Mgr. Jany Czajkowské, Libora Franka, Karla Grubera, Eduarda Očenaška, Karola Porubského, Josefa Říčky a Mgr. Aleše Sobotky.

Svatopluk Vrbka

Mikulov music scene from the fifties to the present

The article reminds us of one of the most important personalities of Mikulov musical life – Josef Košulič. However, the focus of the article is the description of the activities of Mikulov orchestras and musical groups that performed works by Czech and foreign composers on social events or in cafes and dancing events. Also the current political situation in the regional musical culture is mentioned.